

ELIGIBILITATEA ACTIVITĂȚILOR PROFESIONALE ÎN AFACERILE INDUSTRIEI UȘOARE/TEXTILE

Svetlana CHICU^{1*}

¹Universitatea Tehnică din Moldova, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și tehnologii în textile și poligrafie, grupa IMAIU-171M, Chișinău, Moldova

*Autorul corespondent: Chicu, Svetlana, svetlana.chicu@mtcp.utm.md

Rezumat. *Selectarea formei de organizare juridică pentru o afacere este la fel de vitală ca business modelul afacerii în sine. În lucrare se analizează posibilitățile eligibile de organizare a unei activități profesionale sau afaceri în domeniul industriei textile și posibilitățile dezvoltării durabile pentru meșterii populari și deținătorii Patentei de întreprinzători.*

Cuvinte cheie: *meșter popular, patentă de întreprinzător, entitate, textile.*

Introducere

Industria textilă sau ușoară este un segment sensibil, intensiv în forță de muncă, care la nivel local și-a pierdut poziția în fața altor ramuri, dar se menține în top la capitolul exporturi, ca rezultat al modelelor de afaceri actuale (Lohn, Semilohn, FOB, Marcă Privată) [1]. Conform Clasificatorului activităților din economia Moldovei Industria textilă sau ușoară cuprinde: confecțiile de îmbrăcăminte, acoperăminte de cap, încălțăminte, marochinărie și textilele de casă.

Un element specific domeniului, de mare actualitate, cu tangențe în tradițional, arhaic, rustic și în cultura națională este reprezentat de către meșterul popular, care este veriga ce asigură conexiunea între generații prin prisma moștenirilor noastre naționale și culturale ce pot fi transmise prin arta țesutului autentic, a acului și a firului de ață [2, 3]. Periferic, mai mult sau mai puțin, dar meșterul popular, de asemenea are tangențe directe cu domeniul industriei textile sau ușoare.

Din perspectiva modelelor activității operaționale acestea pot fi servicii prestate în baza Patentei de întreprinzător, ateliere mici care prestează servicii specifice domeniului, pot fi înregistrate ca entități fizice sau juridice, în raport de drept, sau întreprinderi specializate, în preponderență agenți ai sectorului IMM. În condițiile actuale, un mare interes prezintă modelele de business care permit autoangajarea prin desfășurarea activităților profesionale sau cumularea acestora, diferite de clasicele întreprinderi de confecții textile or încălțăminte. Modelele respective contribuie la abilitarea economică și socială a cetățenilor, inclusiv a tinerilor și a femeilor, fiind considerate forme eligibile de desfășurare a activității profesionale cu sau fără firmă.

Activitatea în baza Patentei de întreprinzător [4]

Activitatea în baza Patentei de întreprinzător presupune desfășurarea unor genuri de activitate de întreprinzător printr-un sistem simplificat de înregistrare, impozitare, evidență și de dări de seamă în baza utilizării patentei de întreprinzător.

Patenta de întreprinzător este un certificat de stat nominativ, ce atestă dreptul de a desfășura genul de activitate de întreprinzător indicat în ea în decursul unei anumite perioade de timp. Certificatul nominativ respectiv conține următoarele elemente: seria și numărul patentei; prenumele și numele titularului patentei; fotografia titularului patentei; codul fiscal al titularului patentei; genul de activitate de întreprinzător; domiciliul stabil al titularului patentei; locul de desfășurare a activității în baza patentei pentru cazurile în care condiția respectivă se reglementează; tipul mijlocului de transport și numărul lui de înmatriculare, în caz de folosire a acestuia în activitatea de întreprinzător potrivit patentei; durata patentei și mențiunile despre prelungirea ei; denumirea și sediul organului care a eliberat patenta; cuponul, ca dovadă a achitării taxei pentru patentă. **Titular de patentă** poate fi orice cetățean al Republicii Moldova cu capacitate de exercițiu, orice cetățean străin sau apatrid, care locuiește permanent în Republica

Moldova și are dreptul să desfășoare activitate de întreprinzător, care a declarat despre intenția sa de a procura patentă și corespunde cerințelor de calificare necesare acestui gen de activitate.

Forma patentei se stabilește de Ministerul Finanțelor și trebuie să aibă cel puțin 10 grade de protecție. Blancheta patentei de întreprinzător și duplicatul ei sunt documente de strictă evidență. Patenta este valabilă numai pentru titularul ei și nu poate fi transmisă altei persoane.

Printre obligațiile titularului de patentă menționăm: să respecte ordinea stabilită de desfășurare a activității indicate în patentă, normele sanitare, normele de protecție contra incendiilor, să îndeplinească alte cerințe ce se referă la genul de activitate respectiv; să respecte drepturile și interesele consumatorilor; să afișeze patenta sau copia ei, autenticată de notar într-un loc vizibil la locurile unde își desfășoară activitatea de întreprinzător, iar în caz de necesitate să o prezinte la cererea organului de control sau a consumatorilor.

Iar la categoria de limite enumerăm lipsa dreptului: de angajare a lucrătorilor pentru desfășurarea activității de întreprinzător specificate în patentă; de încheiere a tranzacțiilor cu întreprinderea individuală al cărei fondator este el sau careva dintre membrii familiei sale, cu societatea în nume colectiv ori în comandită, al cărei asociat cu răspundere deplină este el sau careva dintre membrii familiei sale.

Alte momente importante de care trebuie să se țină când se ia decizia de lansare a activității profesionale prin această formă ține de asociere. Legea spune că doi sau câțiva titulari de patente se pot asocia în scopul desfășurării în comun a activității de întreprinzător, în baza contractului de activitate în comun. Și alt moment foarte important este faptul că Patenta nu poate fi retrasă de la titularul ei.

O etapă cheie în eliberarea patentei de întreprinzător este demonstrarea **nivelului de calificare**, care se stabilește în baza documentelor cu privire la studii (calificare) și la activitatea de muncă anterioară.

Impunerea fiscală a titularului patentei este simplificată și se efectuează sub formă de taxă pentru patentă, care include taxele pentru resursele naturale, taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii, taxa pentru amenajarea teritoriului. Alte impozite, taxe și încasări se plătesc de titularul patentei pe principii generale. Taxa lunară pentru patentă este prevăzută în anexa la prezenta lege și se percepe în quantum stabilit pentru localitatea unde se va desfășura activitatea de întreprinzător. În cazul desfășurării activității de întreprinzător pe întreg teritoriul țării, taxa lunară pentru patentă se achită în quantum stabilit, specificat în rubrica "Chișinău, Bălți, Bender, Tiraspol din anexa legii.

Genurile de activitate și quantumul taxei lunare ale domeniului se regăsesc în tabelul 1.

Tabelul 1

Extras din Legea cu privire la Patenta de întreprinzător

Genul de activitate	Quantumul taxei lunare, lei		
	Chișinău, Bălți, Bender, Tiraspol	Celelalte municipii, orașele	Localitățile rurale
2. Producția de mărfuri, executarea de lucrări și prestarea de servicii			
2.9. Cusutul, croșetatul, tricotarea și reparația îmbrăcămintei și acoperămintelor pentru cap și comercializarea	100	50	25
2.10. Confecționarea și reparația încălțămintei și comercializarea	90	45	30
2.30. Confecționarea articolelor meșteșugărești de artă populară (artizanat) și vânzarea lor, cu excepția vânzării la expoziții și licitații	110	55	30
2.43. Tăbăcirea, prelucrarea pieilor, confecționarea articolelor din blană și din piele și comercializarea lor	200	120	100

La categoria de înlesniri și garanții acordate titularului patentei se referă reducerile taxei pentru patentă.

Titularii patentei, a căror activitate de bază o constituie genul dat de activitate (adică, nu sunt angajați), achită în mod obligatoriu contribuția de asigurare socială de stat și își suportă

cheltuielile pentru Asigurarea medicală obligatorie. Achitarea contribuției de asigurare socială de stat îi asigură titularului patentei dreptul la a pensie minimă și la ajutorul de deces prevăzute în legislație și se include în vechimea în muncă a titularului patentei. Se scutesc de achitarea contribuției de asigurare socială de stat pensionarii și invalizii de toate grupele.

Desfășurarea activității de întreprinzător în baza patentei de întreprinzător se permite cu condiția ca veniturile din vânzări ale titularului de patentă să nu depășească 300000 de lei într-o perioadă de 12 luni consecutive.

Activitatea în calitate de Meșter popular [5]

Industria tradițională de artizanat contribuie la abilitarea socială și economică a cetățenilor. În plus, aceasta oferă oportunități suplimentare de creare a locurilor de muncă, de autoangajare și reprezintă un factor important pentru sprijinirea sectorului turistic. Activitatea meșterilor populari este coordonată de Uniunea Meșterilor Populari din Moldova - uniune de creație care reunește cei mai reprezentativi meșteri populari din țară și care activează conform statutului său, având drept scop păstrarea, dezvoltarea și propagarea meșteșugurilor artistice.

Legea cu privire la meșteșugurile artistice populare are drept scop crearea cadrului juridic pentru activitatea meșterilor populari în vederea păstrării meșteșugurilor artistice populare sau meșteșuguri artistice și dezvoltării lor pe baza tradițiilor autentice ale artei populare. Activitatea în domeniul meșteșugurilor artistice include atât aspectul creator, cât și cel social-economic și cultural al fenomenului.

Legea ne prezintă următoarele noțiuni specifice domeniului de interes:

Meșteșug artistic (artizanat) - formă de manifestare a artei populare, activitate de creare a obiectelor cu valoare artistică și utilitară, cu aplicarea unor procedee tehnico-artistice preponderent manuale, care contribuie la păstrarea și dezvoltarea tradițiilor artei populare și la satisfacerea necesităților spirituale și materiale ale populației;

Meșter popular (artizan) - meșteșugar, persoană calificată într-un meșteșug artistic, care creează obiecte de artizanat;

Obiect de artizanat - obiect cu valoare artistică și utilitară, confecționat potrivit tradițiilor meșteșugului artistic respectiv;

Model-etalon al obiectului de artizanat - model, reprezentând un produs meșteșugăresc finit, desen (schemă), machetă, destinat reproducerii, inclusiv prin utilizarea variației creative;

Variație creativă - metodă de reproducere a modelului-etalon al obiectului de artizanat, care presupune schimbări și completări sub aspect compozițional, ornamental, cromatic, plastic, precum și alte interpretări artistice și tehnologice ale modelului-etalon, fără a coborî nivelul artistic și calitatea de executare a obiectului de artizanat.

Conform legii numite, activitatea în domeniul meșteșugurilor artistice este reglementată în baza următoarelor principii generale: (a) garantarea libertății de creație; (b) garantarea dreptului meșterilor populari de a activa independent și de a se asocia în structuri cu diverse forme juridice de organizare, prevăzute de legislație; (c) susținerea de către stat a meșteșugurilor artistice, precum și a activității de cercetare științifică în domeniu; (d) promovarea colaborării internaționale în domeniul cercetării, păstrării și dezvoltării meșteșugurilor artistice.

Activitatea meșterilor populari, a organizațiilor lor și a întreprinderilor din domeniul meșteșugurilor artistice se desfășoară în baza Constituției Republicii Moldova, a Legii culturii, precum și în baza prezentei legi. Calitatea de meșter popular se autentifică printr-un certificat, eliberat în baza prezentei legi. Meșterul popular este în drept să-și desfășoare activitatea atât în baza contractelor cu persoane juridice, cât și în calitate de **întreprinzător individual** dar și în alte forme juridice de organizare prevăzute de lege.

În categoria de întreprinderi din domeniul meșteșugurilor artistice se încadrează persoanele juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, în al căror volum total al producției anuale de mărfuri și servicii, obiectele de artizanat constituie cel puțin 50 la sută. Atribuirea la categoria respectivă de întreprinderi se efectuează de către Consiliul de Expertiză Tehnico-Artistică (C.E.T.A.), care este instituit și funcționează pe baze obștești, în modul stabilit de prezenta lege. Atribuirea articolelor produse de întreprinderile din domeniul meșteșugurilor artistice la categoria obiectelor de artizanat se efectuează în baza hotărârii C.E.T.A. Se consideră obiecte de artizanat produsele meșteșugărești a căror tehnologie de confecționare permite utilizarea principiului variației creative a modelului-etalon al obiectului de artizanat, exceptând: (a) articolele de croitorie confecționate cu ajutorul mașinilor de brodat automate ori semiautomate, fără utilizarea brodatului manual ori a celui executat prin procedee mecanice care permit variația creativă; (b) articolele din pânză decorate prin imprimare fotografică, fără utilizarea procedeelelor de ornare manuală; (c) țesăturile, covoarele și alte articole țesute la mașină, fără utilizarea procedeelelor de executare manuală; (d) articolele confecționate la mașini de tricotat automate, fără utilizarea tricotatului sau brodatului manual ori a altor procedee de decorare manuală. Pregătirea profesională în domeniul meșteșugurilor artistice se realizează în instituțiile de învățământ secundar profesional. Meșterii populari, organizațiile lor și întreprinderile din domeniul meșteșugurilor artistice au dreptul la efectuarea pregătirii profesionale în bază de ucenicie. Evaluarea și certificarea profesională a ucenicilor se realizează de o instituție de profil licențiată. Obiectele de artizanat sunt ocrotite prin dreptul de autor, conform legislației naționale și convențiilor internaționale cu privire la proprietatea intelectuală.

Concluzii

Activitatea în domeniul industriei textile poate fi practicat prin mai multe forme: activitate profesională prin calitatea de meșter popular cu firmă (persoană fizică sau juridică) și fără firmă (patenta de întreprinzător). Formele menționate de activitate impun niște limite ale activității de antreprenoriat, de care se va ține cont în deciziile ce presupun dezvoltarea activității: (a) Meșterul popular care nu s-a înregistrat ca Întreprinzător individual nu are dreptul să angajeze personal; (b) Forma organizatorico-juridică cea mai simplă prin care poate activa este Patenta de întreprinzător, care conține în sine un set de limite ce privește dezvoltarea; (c) Meșterul popular nu este eligibil pentru participarea în concursuri de granturi. Eligibilitatea activităților profesionale în afacerile industriei ușoare/textile este susținută prin lege, prezintă anumite avantaje dar și limite.

Referințe

1. GHELBET, A. Dezvoltarea industriei de încălțăminte din republica Moldova. Teză de doctor în economie. Chișinău 2017 [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <http://www.cnaa.md/thesis/52415/>
2. Meșteșugurile populare tradiționale moldovenești. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Alcătuitor Svetlana Miron. Chișinău, 2017. 168 p. ISBN 978-9975-3096-2-2 [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Mestesuguri-populare-traditionale-moldovenesti.pdf4>.
3. CORGHENCI, Ludmila. Contribuția bibliografică esențială pentru cunoașterea și promovarea identității și unității naționale. Magazin bibliologic: Revistă științifică și bibliopraxiologică. 2018. Nr 1/2. P. 123-124.
4. Legea Nr. 93 cu privire la patenta de întreprinzător. Publicat: 06.08.1998 în Monitorul Oficial Nr. 72-73, art. 485 [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115925&lang=ro
5. Legea Nr. 135 cu privire la meșteșugurile artistice populare din 20.03.2003. Publicat: 16.04.2003 în Monitorul Oficial Nr. 84-86, art. 390 [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://www.legis.md/cautare/getResults?>